

TILSKIPUN RÁÐSINS 97/80/EB

frá 15. desember 1997

um sönnunarbyrði í málum er varða mismunun vegna kynferðis

RÁÐ EVRÓPUSAMBANDSINS HEFUR,

með hliðsjón af samningnum um félagsmálastefnuna sem fylgir bókun (nr. 14) um félagsmálastefnuna sem aftur fylgir stofnsáttmála Evrópubandalagsins, einkum 2. mgr. 2. gr.,

með hliðsjón af tillögu framkvæmdastjórnarinnar ⁽¹⁾,

með hliðsjón af álitni efnahags- og félagsmálanefndarinnar ⁽²⁾,

í samræmi við málsmeðferðina sem mælt er fyrir um í 189. gr. c í sáttmálanum, í samvinnu við Evrópuþingið ⁽³⁾,

og að teknu tilliti til eftirfarandi:

- 1) Með vísan til bókunarinnar um félagsmálastefnuna, sem fylgir með sáttmálanum, hafa aðildarríkin, að Hinu sameinaða konungsríki Stóra-Bretlands og Norður-Írlands undanskildu (hér á eftir nefnd „aðildarríkin“), sem vilja leggja sitt af mörkum til að hrinda ákvæðum félagsmálasáttmálans frá 1989 í framkvæmd, gert með sér samning um félagsmálastefnu.
- 2) Í stofnskrá bandalagsins um félagsleg grundvallarréttindi launþega er viðurkennt mikilvægi þess að barist sé gegn hvers kyns mismunun, einkum þeirri sem byggist á kynferði, litarhætti, kynþætti, skoðunum eða trúarbrögðum.
- 3) Í 16. mgr. stofnskrár bandalagsins um félagsleg grundvallarréttindi launþega, sem fjallar um jafnrétti karla og kvenna, er meðal annars kveðið á um að herða beri aðgerðir til að tryggja framkvæmd meginreglunnar um jafnrétti karla og kvenna, ekki síst varðandi aðgang að störfum, launakjör, starfskjör, félagslega vernd, menntun, starfsþjálfun og stöðuhækkunarir.
- 4) Framkvæmdastjórnin hefur, í samræmi við 2. mgr. 3. gr. samningsins um félagsmálastefnuna, haft samráð við aðila vinnumarkaðarins á vettvangi bandalagsins um hugsanleg stefnumið bandalagsaðgerðar viðvíkjandi sönnunarbyrði í málum er varða mismunun vegna kynferðis.
- 5) Eftir þetta samráð aðhyllist framkvæmdastjórnin þá skoðun að æskilegt sé að grípa til bandalagsaðgerðar og hefur í framhaldi af því haft frekara samráð við aðila vinnumarkaðarins um inntak fyrirhugaðrar tillögu í samræmi við 3. mgr. 3. gr. umrædds samnings. Aðilar vinnumarkaðarins hafa sent framkvæmdastjórninni álit sitt.
- 6) Að loknu samráði öðru sinni hafa aðilar vinnumarkaðarins ekki tilkynnt framkvæmdastjórninni að þeir óski að hefja málsmeðferðina sem kveðið er á um í 4. gr. umrædds samnings og gæti leitt til samkomulags.
- 7) Í samræmi við 1. gr. samningsins hafa bandalagið og aðildarríkin meðal annars sett sér það markmið að bæta lífsskilyrði og starfskjör. Skilvirk framkvæmd meginreglunnar um jafnrétti karla og kvenna stuðlar að því að þessu markmiði verði náð.
- 8) Meginreglan um jafnrétti var sett fram í 119. gr. sáttmálans, í tilskipun ráðsins 75/117/EBE frá 10. febrúar 1975 um samræmingu á lögum aðildarríkjanna er varða beitingu meginreglunnar um sömu laun karla og kvenna ⁽⁴⁾ og í tilskipun ráðsins 76/207/EBE frá 9. febrúar 1976 um framkvæmd meginreglunnar um jafnrétti karla og kvenna varðandi aðgang að störfum, starfsþjálfun og stöðuhækkunum, sem og varðandi starfskjör ⁽⁵⁾.
- 9) Tilskipun ráðsins 92/85/EBE frá 19. október 1992 um lögleiðingu ráðstafana til að auka öryggi og heilbrigði á vinnustöðum fyrir starfsmenn sem eru þunguaðir, hafa nýlega alið börn eða hafa börn á brjósti (tíunda sértilskipun í skilningi 1. mgr. 16. gr. tilskipunar 89/391/EBE) ⁽⁶⁾ stuðlar einnig að skilvirkri framkvæmd meginreglunnar um jafnrétti karla og kvenna. Tilskipun 92/85/EBE má ekki vinna gegn framangreindum tilskipunum að því er jafnrétti varðar. Því skulu konur á vinnumarkaðinum, sem falla undir tilskipun 92/85/EBE, einnig hafa ávinning af breytingum á reglum um sönnunarbyrði.

⁽¹⁾ Stjútíð. EB C 332, 7. 11. 1996, bls. 11 og Stjútíð. EB C 185, 18. 6. 1997, bls. 21.

⁽²⁾ Stjútíð. EB C 133, 28. 4. 1997, bls. 34.

⁽³⁾ Álit Evrópuþingsins frá 10. apríl 1997 (Stjútíð. EB C 132, 28. 4. 1997, bls. 215), sameiginleg afstaða ráðsins frá 24. júlí 1997 (Stjútíð. EB C 307, 8. 10. 1997, bls. 6) og ákvörðun Evrópuþingsins frá 6. nóvember 1997 (Stjútíð. EB C 358, 24. 11. 1997).

⁽⁴⁾ Stjútíð. EB L 45, 19. 2. 1975, bls. 19.

⁽⁵⁾ Stjútíð. EB L 39, 14. 2. 1976, bls. 40.

⁽⁶⁾ Stjútíð. EB L 348, 28. 11. 1992, bls. 1.

- 10) Tilskipun ráðsins 96/34/EB frá 3. júní 1996 um ramma-samninginn um foreldraorlof sem UNICE, CEEP og ETUC hafa gert ⁽¹⁾ byggist einnig á meginreglunni um jafnrétti karla og kvenna.
- 11) Tilvísanirnar í „dómstóla“ taka til fyrirkomulags þar sem unnt er að leggja deilumál til umfjöllunar og úrskurðar fyrir óháða aðila sem geta tekið ákvarðanir sem eru bindandi fyrir deiluaðila.
- 12) Með orðalaginu „málsmeðferð utan réttar“ er einkum átt við málsmeðferð á borð við sátt og miðlun.
- 13) Það er í verkahring innlendra dómstóla eða annarra lögbærra aðila að meta málsatvik, sem gefa ástæðu til að ætla að bein eða óbein mismunun hafi átt sér stað, í samræmi við innlend lög og/eða venju.
- 14) Aðildarríkin skulu sjá um að setja, á viðeigandi stigum málsmeðferðar, sönnunarreglur sem eru hagstæðari fyrir stefnanda.
- 15) Nauðsynlegt er að taka tillit til sérkenna á réttarkerfum tiltekinna aðildarríkja, meðal annars í þeim tilvikum þar sem ályktað er að mismunun hafi átt sér stað ef stefndi getur ekki lagt fram fullnægjandi sönnun fyrir dómstólum eða öðru lögbæru yfirvaldi að meginreglan um jafnrétti hafi ekki verið brotin.
- 16) Aðildarríkin þurfa ekki að beita reglum um sönnunarbyrði í málum þar sem dómstólum eða öðrum lögbærum aðila ber að rannsaka málsatvik. Hér er átt við mál þar sem þess er ekki krafist að stefnandi sanni málsatvik sem dómstólum eða lögbæra aðilanum ber að rannsaka.
- 17) Stefnandi kann að vera sviptur öllum raunhæfum möguleikum á að fá meginreglunni um jafnrétti framfylgt fyrir innlendum dómstólum ef framlagning sönnunargagna um mismunun við fyrstu sýn leggur ekki þá byrði á stefnda að þurfa að sanna að framferði hans feli í raun ekki í sér mismunun.
- 18) Dómstóll Evrópubandalaganna hefur því úrskurðað að breyta þurfi reglum um sönnunarbyrði þegar um mismunun við fyrstu sýn er að ræða og, til að unnt sé að

beita meginreglunni um jafnrétti á skilvirkan hátt, að sönnunarbyrðin skuli færast yfir á stefnda ef lögð eru fram sönnunargögn um slíka mismunun.

- 19) Meiri erfiðleikum er bundið að sanna mismunun ef hún er óbein. Því er mikilvægt að skilgreina óbeina mismunun.
- 20) Ekki hefur tekist, svo fullnægjandi sé, að ná því markmiði í öllum aðildarríkjunum að breyta reglum um sönnunarbyrði í nægilegum mæli og því verður í samræmi við dreifræðisregluna, sem er sett fram í 3. gr. b í sáttmálanum, og hlutfallsregluna, að ná því á vettvangi bandalagsins. Þessi tilskipun takmarkast við nauðsynlegar lágmarksaðgerðir og gengur ekki lengra en þarf til að ná því marki.

SAMÞYKKT TILSKIPUN ÞESSA:

1. gr.

Markmið

Markmiðið með þessari tilskipun er að tryggja aukna skilvirkni þeirra ráðstafana sem aðildarríkin gera til að framfylgja meginreglunni um jafnrétti þannig að allir, sem telja sig beitta rangindum vegna þess að meginreglunni um jafnrétti hafi ekki verið beitt í þeirra tilvikum, eigi kost á að ná rétti sínum fyrir dómstólum, eftir atvikum að undangenginni athugun hjá öðrum lögbærum aðilum.

2. gr.

Skilgreiningar

- Í þessari tilskipun hefur meginreglan um jafnrétti þá merkingu að engin mismunun skal eiga sér stað vegna kynferðis, hvorki beint né óbeint.
- Að því er varðar meginregluna um jafnrétti, sem um getur í 1. mgr., telst það óbein mismunun ef ákvæði, viðmiðun eða venja, sem virðist hlutlaus(t), setur verulega hærra hlutfall annars kynsins í verri stöðu en hitt kynið, nema viðkomandi ákvæði, viðmiðun eða venja sé viðeigandi og nauðsynleg(t) og unnt sé að réttlæta það/hana með hlutlægum þáttum sem tengjast ekki kynferði.

3. gr.

Gildissvið

- Þessi tilskipun gildir um:
 - aðstæður, sem um getur í 119. gr. sáttmálans og í tilskipuninum 75/117/EBE, 76/207/EBE og, að því er varðar mismunun vegna kynferðis, tilskipunum 92/85/EBE og 96/34/EB;

⁽¹⁾ Stjtíð. EB L 145, 19. 6. 1996, bls. 4.

- b) alla einkamála- eða stjórnsýslumeðferð sem varðar opinbera geirann eða einkageirann og felur í sér úrræði samkvæmt innlendum lögum sem sett eru til að framkvæma ráðstafanirnar sem um getur í a-lið, að undanskilinni málsmeðferð utan réttar sem er valfrjáls eða kveðið er á um í innlendum lögum.

2. Tilskipun þessi skal ekki gilda um refsímál nema aðildarríkin kveði á um það.

4. gr.

Sönnunarbyrði

1. Aðildarríkin skulu gera nauðsynlegar ráðstafanir, í samræmi við eigin réttarkerfi, til að tryggja að það sé stefnda að sanna að meginreglan um jafnrétti hafi ekki verið brotin ef þeir sem telja sig beitta rangindum, þar eð meginreglunni um jafnrétti hafi ekki verið beitt í þeirra tilviki, leggja fyrir dómstóla eða önnur lögbær yfirvöld staðreyndir sem gefa ástæðu til að ætla að bein eða óbein mismunun hafi átt sér stað.
2. Tilskipun þessi skal ekki koma í veg fyrir að aðildarríkin innleiði enn hagstæðari sönnunarreglur fyrir stefnendur.
3. Aðildarríkin þurfa ekki að beita 1. mgr. í þeim málum þar sem dómstólum eða öðrum lögbærum aðila ber að rannsaka málsatvik.

5. gr.

Upplýsingar

Aðildarríkin skulu sjá til þess að allir hlutaðeigandi aðilar fái vitneskju eftir viðeigandi leiðum um ráðstafanir sem gerðar eru á grundvelli þessarar tilskipunar og um ákvæði sem þegar eru í gildi á þessu sviði.

6. gr.

Viðhald núverandi verndar

Framkvæmd þessarar tilskipunar er í engu tilviki nægileg ástæða til að draga úr almennri vernd launþega á því sviði sem tilskipunin tekur til, samanber þó rétt aðildarríkjanna til bregðast við breyttum aðstæðum með því að setja lög og stjórnsýslufyrirmæli sem eru frábrugðin þeim sem eru í gildi þegar tilskipun þessi er tilkynnt, að því tilskildu að farið sé að lágmarkskröfum þessarar tilskipunar.

7. gr.

Framkvæmd

Aðildarríkin skulu samþykkja nauðsynleg lög og stjórnsýslufyrirmæli til að fara að tilskipun þessari eigi síðar en 1. janúar 2001. Þau skulu tilkynna það framkvæmdastjórninni þegar í stað.

Þegar aðildarríkin samþykkja þessi ákvæði skal vera í þeim tilvísun í þessa tilskipun eða þeim fylgja slík tilvísun þegar þau verða birt opinberlega. Aðildarríkin skulu setja nánari reglur um slíka tilvísun.

Aðildarríkin skulu senda framkvæmdastjórninni, innan tveggja ára frá gildistöku þessarar tilskipunar, allar nauðsynlegar upplýsingar til að framkvæmdastjórnin geti tekið saman skýrslu fyrir Evrópuþingið og ráðið um beitingu þessarar tilskipunar.

8. gr.

Tilskipun þessari er beint til aðildarríkjanna.

Gjört í Brussel 15. desember 1997.

Fyrir hönd ráðsins,

J.-C. JUNCKER

forseti.